

Giáo dục phẩm chất chính trị cho sinh viên Việt Nam – Vấn đề cần quan tâm hiện nay

Vũ Công Thương

*PGS. TS, Trường Đại học Sài Gòn

Received: 16/9/2024; Accepted: 24/9/2024; Published: 8/10/2024

Abstract: Students are a social force that plays a huge role in the country's socio-economic development, especially in current conditions. Therefore, along with imparting, forming and improving professional qualifications and creative thinking capacity, political quality education for students is an important and necessary content. Based on the general presentation of the concept; On the importance of political quality education for students, the article proposes some key solutions to improve the effectiveness of political quality education for Vietnamese students today.

Keywords: Politics, education, quality, university, students.

1. Đặt vấn đề

Trong bất cứ giai đoạn lịch sử nào, thanh niên, sinh viên (SV) cũng là lực lượng xã hội quan trọng, một trong những nhân tố quyết định tương lai, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Kế thừa những giá trị của chủ nghĩa Mác - Lênin, trong quá trình tìm đường cứu nước và lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đề cao vị trí, vai trò của thanh niên, SV trong sự nghiệp cách mạng của Đảng và của dân tộc. Người luôn đặt sự tin tưởng vững chắc vào thế hệ trẻ, là lực lượng cách mạng hùng hậu, bộ phận quan trọng của dân tộc, lớp người kế tục sự nghiệp cách mạng của cha anh. Vì vậy, cùng với việc GD và đào tạo SV có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ nhất định, thì GD phẩm chất chính trị (GDPCCT) cho SV ngay từ khi còn đang học ở trường đại học là nội dung rất quan trọng, mang tính chiến lược và có ý nghĩa quyết định đối với sự nghiệp phát triển bền vững của đất nước.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phẩm chất chính trị và GDPCCT cho sinh viên

Phẩm chất chính trị là nhân tố cơ bản, giữ vai trò chủ đạo định hướng sự phát triển nhân cách của mỗi con người. Đó chính là sự nhận thức, ý thức, tình cảm, niềm tin, ý chí trong việc thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Do đó, trong sự nghiệp GD&ĐT, GDPCCT là một trong những nội dung căn bản của mục tiêu GD con người toàn diện.

GDPCCT cho SV là hoạt động, trong đó các lực lượng GD bằng những cách thức nhất định tác động lên đối tượng giáo dục, nhằm mục đích nâng cao nhận thức, giác ngộ chính trị, hình thành ở họ ý thức, tình cảm, niềm tin và hành động thực tiễn phù hợp với nội dung phẩm chất chính trị được quy định, chế

định trong các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam. Nội dung GDPCCT cho SV được quán triệt thực hiện đúng theo tinh thần các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước và phải phục vụ nhiệm vụ chính trị mà Đảng Cộng sản Việt Nam đã đề ra.

2.2. Tầm quan trọng của việc GDPCCT cho sinh viên

Hiện nay, do sự phát triển mạnh mẽ của cuộc CMCN 4.0 và hội nhập quốc tế GD càng có vai trò quan trọng đối với việc phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao. Vì vậy, cùng với GD chuyên môn nghiệp vụ cho SV, thì GDPCCT, đạo đức cho SV vừa là một trong những nội dung cơ bản của GD người SV phát triển toàn diện, vừa có tính chiến lược đối với sự phát triển kinh tế - xã hội, “Xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương, an toàn, bảo đảm cuộc sống bình yên, hạnh phúc của nhân dân” [3, tr.217].

SV là một bộ phận quan trọng trong NNL để phát triển đất nước. SV là lớp người giàu tâm huyết, nhiệt tình và say mê với lý tưởng cách mạng, rất nhạy cảm với cái mới, thích nghi nhanh chóng với sự thay đổi của điều kiện và hoàn cảnh sống. Song, do tuổi đời còn trẻ, chưa có nhiều kinh nghiệm trong cuộc sống, điều đó là một trong những yếu tố dễ làm cho SV dao động, vội vàng, nhẹ dạ cả tin khi bị tác động bởi những yếu tố tiêu cực từ mặt trái của kinh tế thị trường. Vì vậy, khi gặp khó khăn là dễ hoang mang, dao động, dễ bị những cảm xúc nhất thời chi phối.

Khi SV được GDPCCT, họ sẽ nâng cao nhận thức, có lập trường, quan điểm, bản lĩnh chính trị vững vàng, không dao động trong bất cứ tình huống nào, kiên định chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí

Mình, mục tiêu, lý tưởng về độc lập dân tộc, chủ nghĩa xã hội và đường lối đổi mới của Đảng. Có tinh thần yêu nước nồng nàn, đặt lợi ích của Đảng, quốc gia - dân tộc, nhân dân, tập thể lên trên lợi ích cá nhân; nỗ lực học tập, rèn luyện, tích cực tham gia các hoạt động CT-XH, sẵn sàng đấu tranh với những hiện tượng tiêu cực, đi ngược lại với đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Thực tế ở nước ta trong thời gian qua cho thấy, kết quả hoạt động GD nói chung, GDPCCT cho SV nói riêng đã góp phần quan trọng trong việc xây dựng động cơ học tập đúng đắn, nâng cao nhận thức, ý thức chính trị cho SV, góp phần quan trọng vào việc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. SV các cơ sở GD đại học đã tích cực, chủ động học tập và tham gia vào các hoạt động do Đoàn thanh niên, Hội sinh viên nhà trường tổ chức. Nhưng do tác động bởi mặt tiêu cực của kinh tế thị trường và CNTT, nhất là mạng xã hội, một bộ phận SV không nhận thức sâu sắc về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc, nên đã có biểu hiện của lối sống ích kỷ, vô tâm, vô cảm, hành động sai lệch với giá trị tốt đẹp. Điều đó, đã tạo ra kẽ hở cho các thế lực thù địch truyền bá những thông tin xuyên tạc về Đảng và Nhà nước, lôi kéo SV vào những việc làm sai trái, gây ra những hệ lụy khôn lường cho tình hình an ninh xã hội. Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 24-3-2015, của Ban Bí thư, “Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GD lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015 - 2030” chỉ rõ: “Một bộ phận giới trẻ giảm sút niềm tin, thiếu ý thức chấp hành pháp luật, sống thực dụng, thiếu lý tưởng, xa rời truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc. Một số ít thanh niên bị các thế lực thù địch lôi kéo, kích động chống phá sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc ta. Tình trạng tội phạm và tệ nạn xã hội trong giới trẻ diễn biến phức tạp”. Bên cạnh đó, việc GDPCCT cho SV chưa được thực hiện đầy đủ trong nhà trường. Hầu hết, các trường đại học chưa quan tâm thường xuyên đến GDPCCT cho SV, GDPCCT cho SV chỉ được thông qua học chính trị đầu năm học, hoạt động của Đoàn thanh niên, Hội sinh viên, song các hoạt động đó mới chỉ mang tính chất “thời vụ”, hình thức, phong trào; gia đình chưa quan tâm nhiều đến GDPCCT cho con em mình, nên vẫn còn “Một số ít sinh viên còn thờ ơ về chính trị, sống thiếu lý tưởng, lệch lạc về quan điểm sống, dễ bị ảnh hưởng của những trào lưu không phù hợp với thuần phong mỹ tục, không lành mạnh, mắc các tệ nạn xã hội, vi phạm pháp luật. Không ít sinh viên thiếu ý chí phấn đấu, không tích cực học tập,

thiếu kỹ năng thực hành xã hội, không đáp ứng được yêu cầu của thị trường lao động sau khi ra trường” [4, tr.23].

Hiện nay, toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế quốc tế đã đặt ra yêu cầu cho GD&ĐT SV, lực lượng “rường cột” của nước nhà là phải có năng lực chuyên môn nghề nghiệp giỏi, có phẩm chất chính trị vững vàng. Chăm lo, bồi dưỡng, GD SV thành lớp người “vừa hồng”, “vừa chuyên” theo tư tưởng Hồ Chí Minh là trách nhiệm của nhiều lực lượng như: Hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng, gia đình, nhà trường và xã hội. Trong đó, nhà trường có vai trò rất quan trọng. Bởi vì, nhiệm vụ quan trọng của trường đại học là “đạy người, dạy chữ, dạy nghề”, trong đó “đạy người” là mục tiêu cao nhất, một mặt, trang bị cho SV hệ thống tri thức khoa học cơ bản của nhân loại - cơ sở để họ thực hành nghề nghiệp và vận dụng vào đời sống xã hội; mặt khác, GD nhằm hình thành phát triển ở họ những phẩm chất chính trị, đạo đức của con người mới xã hội chủ nghĩa.

2.3. Một số giải pháp chủ yếu nâng cao hiệu quả GDPCCT cho sinh viên

2.3.1. Xây dựng môi trường sư phạm lành mạnh tạo điều kiện cho SV học tập, rèn luyện phát huy được năng lực của mình.

Hoàn cảnh, môi trường giữ vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển nhân cách của mỗi con người. Như C. Mác khẳng định: “Con người tạo ra hoàn cảnh đến mức nào thì hoàn cảnh cũng tạo ra con người đến mức ấy”. Đối với SV, môi trường nhà trường là tổng hòa các quan hệ CT-XH, đạo đức, lối sống... của các tập thể và cá nhân trong nhà trường, có ảnh hưởng thường xuyên, trực tiếp đến quá trình phát triển nhân cách của SV. Do đó, cần phải xây dựng môi trường sư phạm lành mạnh trong nhà trường bằng việc thường xuyên củng cố và phát triển các mối quan hệ tốt đẹp giữa các cá nhân với các nhân, giữa cá nhân và tập thể nhà trường; xây dựng lối sống, nếp sống văn hóa trong nhà trường; nâng cao hiệu quả hoạt động của các thiết chế và các hoạt động văn hóa, hướng mọi hoạt động văn hóa vào mục tiêu GDPCCT, đạo đức cho SV. Mặt khác, phải kiên quyết đấu tranh chống các hiện tượng tiêu cực, tệ nạn xã hội xâm nhập vào nhà trường.

2.3.2. Phát huy vai trò của các chủ thể GDPCCT cho SV.

Để việc GDPCCT cho SV đạt hiệu quả cao, cần phải tăng cường sự lãnh đạo, quản lý của Ban Giám hiệu nhà trường; phát huy sức mạnh tổng hợp của các lực lượng trong nhà trường như: các phòng, khoa, bộ

môn, trung tâm, Đoàn thanh niên, Hội sinh viên, nhất là đội ngũ giảng viên nhà trường. Đồng thời, gắn công tác lãnh đạo chính trị, tư tưởng với GD, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, tạo điều kiện cho SV biết đánh giá, lựa chọn giá trị đúng đắn trong cuộc sống, tự giác học tập, tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất chính trị, không ngừng phấn đấu vươn lên.

2.3.3. Các cơ sở GD đại học cần coi trọng nâng cao chất lượng GD lý luận chính trị cho SV.

Các cơ sở GD đại học cần quan tâm GD lý luận chính trị cho SV. Đổi mới việc dạy và học các môn Lý luận chính trị cho SV. Tiếp tục triển khai, thực hiện tốt Kết luận số 94-KL/TW, ngày 28-3-2014, của Ban Bí thư, “Về việc tiếp tục đổi mới học tập lý luận chính trị trong hệ thống GD quốc dân”, các cơ sở GD đại học cần có biện pháp tổ chức giảng dạy, học tập phù hợp để việc học thực chất, hiệu quả, người học được trang bị những vấn đề cơ bản nhất của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, từ đó, có nhận thức và niềm tin chính trị đúng đắn.

2.3.4. SV tích cực, chủ động, tự giác học tập, nâng cao trình độ chuyên môn và nhận thức chính trị, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

Đề GĐPCCT cho SV cần coi trọng tính tích cực, chủ động tự học, tự nghiên cứu. Bởi vì, mục tiêu của quá trình GD là tạo nên khả năng tự GD của mỗi SV, giúp SV tự mình nâng cao nhận thức chính trị, học và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, tránh xa biểu hiện của lối sống lai căng, thực dụng, thờ ơ, vô cảm, xa rời các giá trị đạo đức, văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc; tích cực phòng, chống, đấu tranh với các thông tin tiêu cực, xuyên tạc về Đảng, Nhà nước trên nền tảng mạng xã hội, đồng thời, tuyên truyền đến người thân, bạn bè có cách tiếp nhận thông tin đúng đắn, chính xác.

2.3.5. Đa dạng hóa các hình thức GĐPCCT cho SV.

GĐPCCT cho SV thông qua bài giảng các môn học Lý luận chính trị (LLCT), gắn việc giảng dạy và học tập các môn LLCT với rèn luyện kỹ năng sống cho SV nhằm củng cố kiến thức lý luận chính trị đã học trong chương trình, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong tìm hiểu kiến thức LLCT và vận dụng lý luận đã học vào thực tiễn cuộc sống; *hai là*, gắn GĐPCCT với nghiên cứu khoa học thực hiện các bài tập, tiểu luận, đề tài nghiên cứu khoa học liên quan đến các lĩnh vực chính trị; *ba là*, GĐPCCT cho SV thông qua hoạt động đối thoại với SV, các hoạt động của tổ chức Đoàn thanh niên, Hội sinh viên; *bốn là*, GĐPCCT cho SV thông qua các phương tiện thông tin

đại chúng, câu lạc bộ... Phải kết hợp chặt chẽ giữa hoạt động truyền thụ kiến thức chuyên môn nghiệp vụ của giảng viên trên lớp với các biện pháp khác như quản lý hành chính, tổ chức tốt việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, các phong trào thi đua, diễn đàn, hoạt động ngoại khóa, tọa đàm trao đổi, nêu gương, tham quan thực tế. Ngoài ra, cần kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội trong GĐPCCT cho SV.

3. Kết luận

Sinh viên - thế hệ trẻ tương lai của đất nước sẽ phát triển như thế nào, có góp phần xứng đáng vào công cuộc xây dựng đất nước hay không, phụ thuộc vào việc GD SV không chỉ về chuyên môn nghiệp vụ, mà việc GĐPCCT cho họ có tầm quan trọng đặc biệt. GĐPCCT cho SV nhằm giúp SV nâng cao nhận thức, ý thức về các giá trị đạo đức, văn hóa truyền thống của dân tộc, ý thức chấp hành các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, từ đó xây dựng, củng cố lập trường chính trị, lý tưởng cộng sản, niềm tin đối với sự lãnh đạo của Đảng, không ngừng nỗ lực học tập, rèn luyện góp phần vào sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Đề GĐPCCT cho SV đạt hiệu quả cần quan tâm và thực hiện đồng bộ các giải pháp từ nhận thức đến hành động thực tiễn. Đặc biệt, phát huy tính tích cực, tự nguyện, tự giác của SV trong rèn luyện phẩm chất chính trị.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Bí thư (2015), Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 24-3-2015, “Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GD lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015 - 2030”. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2007), *Quy định về công tác GD phẩm chất chính trị, đạo đức lối sống cho học sinh, sinh viên trong các đại học, học viện, trường đại học, cao đẳng, TCCN* (Quyết định số 50/2007/QĐ-BGDĐT ngày 29 tháng 8 năm 2007). Hà Nội
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
4. Hội Sinh viên Việt Nam (2018), *Văn kiện Đại hội đại biểu lần thứ X, nhiệm kỳ 2018 - 2023*, Hà Nội.
5. V.I.Lênin (2006), *Toàn tập*, Tập 41, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
6. C.Mác và Ph.Ăngghen (1995), *Toàn tập*, tập 16, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Viện Ngôn ngữ học, Hoàng Phê (Chủ biên) (2000), *Từ điển tiếng Việt*, Nxb Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội - Đà Nẵng.